

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פג.

עין משפט נר מצוה

א א מיי פ"ד מהל' נלאים
ב ב סמנ' ה"ל ר"ד ר"פ
טושי' פ"ג לו' סעף
ז:
א ב ג ד ה מ נ סם
מכירה ה"ל [ג] ד סמנ'
עשין פ"ג טושי' ח"מ ס'
רעו סעף ז:
א ב ה מיי פ"ד מהל'
נלאים ה"ל יוד סמנ'
לאון ר"פ טושי' י"ד ר"ל
סעף טז:
א ב ד מיי פ"ד מהל'
נלאים ה"ל א סמנ' עשין
פ"ג טושי' ח"מ ס' רעו
סעף י:
א ב ד מיי פ"ד מהל'
נלאים ה"ל ע' עשין
השמות ונכספ' משה סמנ'
לאון ר"פ טושי' י"ד ר"ל
סעף טז:
א ב ה מיי פ"ד מהל'
מכירה ה"ל ד סמנ'
עשין פ"ג טושי' ח"מ ס'
רעו סעף ז' וא"ל ו':

(א) לעיל כו' ודף י"ח.
(ב) כלאים פ"ד מ"ג (א) ונכספ'
כה. (ג) ונכספ' (ד) לעיל לו' לקמן
קב: עניניו ג: כלאים פ"ה
מ"ג (ס) כלאים פ"ד מ"ה
(ז) שם מ"ג (ז) ג"ח הפחות,
(ח) ג"ח היותר (ט) לעיל פ"ג:
(י) ונכספ' ונכספ' ונכספ' ונכספ'
ככלל כצ"ל.

הגרות הב"ח

(א) גמ' בקר וכלי כמה היו
כיון: (ב) שם מי לא מנן
והתנן ר"מ ור"ש אומרים
אף הנוטע וכו' על שמונה
אמות מותר: (ג) ר"ש ב'
ד"ה ועד ט"ו וכו' דסבירא
ליה כמלא: (ד) ר"ד ה' ג' ד'י
וכי רוב בדי כול בני
(ה) תוב ד"ה וזל וכו' משנה
מבוי יש חילוק בין ככל וכו'
אין חילוק ביניהם מדע:

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך
לשדה חבירו. בין שהיה
הלנן בין שיהא חלוק ועמדה
כדי עזרת כרסו, ששומות
אל חילוקיו לא יטע אילן
להניע ממרשמו לתוך שדה
חבירו (שער כו'). א"כ
הרחיק ממנה ד' אמות.
כמפרש טעמה כדי עזרת
הכרס, שהיא מושגת הכרס
במקומה, וכן נשמט הצדדי
כיוון אדם בעגלות וכו'
לפן מקום פניו ד' אמות
שלא מינע עגלת ממרשמו
בנקע חבירו (שער י"ח).
כרם הנטוע על פחות
מ"א שאין בין שדה
לשדה ד' אמות (שנובין ג)
שאין בין שדה לשדה אלא
ג' אמות (שער י"ד). אינו
כרם, ומותר לזרוע לשם
(שנובין ג) והפסול זרע לשם
אילו לוקה משום לא מועת
כרמך נלאים ומותרין חלילה
(שער י"ד). ורואים את
האמצעיים. הנוטעים מתוך
ירוש המול לזית בין שדה
לשדה (שנובין ג). כאילו
אין, שיהיה בין שני שדות
רצוף כאלו היה וכו' וכו'
שם אמות בין שדה לזורה
(שער י"ד).

מוסף תוספות

א. [ד] ומנן ליה דמשהוהוה
ולמעלה מרוחקין הוה.
נעו"ל. ב. דקטבר סבא
הוא דלולעל רצופין פלגא
דמפרוזין.
ג. ולסמנא בעלמא קנט
ליה. ט. טע"א. ג. [ד] ותתם
טעמא בהך דצריך הוא
להכריז בקר וכליו ורוביה
חבורי כשמינו מרוחק ארבע
אמות הלכך בבבל
שמהחרישות קטנות סבב
בשתי אמות, אבל הרחוקות
הדכא היינו משום שיהיה
האילנות מקיימים בפחות
הלכך אין חילוק בין שבת
לארץ שישאל שנתקן
כשם מוס' הלא"ה.
ה. [ד] ומדקתני כמה יהו
מרוחקין י"ז משמע דיו"ז
ככלל. ד. ו. כדאימא
בפ"ק דעירובין (ג). שם.
ז. דכל היכא דבעי למיתני
הכרזה או הרחבה קני
המכירין או המוכרים. ט.
ח. כמו ויברך המלמד.
נעו"ל. ט. ויברך המלמד
מן הקרקע ממש אלא
מעיקר שני רעתי ויהי.

דזורה דרעופא. צעיר של רועיס. שמכר אחד לחצירו שלשה אילנות
ולא היה ח' אמות צניניהן ואמר ליה רב יהודה למוכר זיל הב ליה
ללוקח הקרקע ואע"ג דאין צניניהן אלא כמלא בקר וכליו: כיון
דשמעתא להא דתנן. כלומר כיון דשמעתא לצניניהן השנייה על הא
דמתן בלא יחפור לא יטע אדם אילן

בדורא דרעופא ואתו לקמיה דרב יהודה
וא"ל זיל הב ליה כמלא בקר וכליו ולא הוה
ידענא כמלא בקר וכליו כמה (א) כיון דשמעת'
להא דתנן (ב) לא יטע אדם אילן סמוך לשדה
חבירו א"כ הרחיק ממנה ד' אמות ותני עלה
ד' אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמינא
ש"מ כמלא בקר וכליו ד' אמות וברב יוסף
מו לא תנן (ג) ר"מ ור"ש אומרים הנוטע את
כרמו שמונה אמות על שמונה מותר להביא
זרע לשם אפי' הכי מעשה עדיף בשלמא
לרב יוסף אליבא דר"ש שמעינן ליה מפוזרין
רצופין דתנן (ד) כרם הנוטע על פחות מ"א
אינו כרם דברי ר"ש וחכ"א כרם ורואין את
האמצעיים כמילו אינן אלא לרב נחמן
אליבא דרבנן מפוזרין שמעינן ליה רצופין
מי שמעינן ליה סברא הוא מדר"ש פלגא
לרבנן נמי פלגא אמר רבא והלכתא מארבע
אמות ועד שש עשרה תניא כוותיה דרבא
כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו
מרוחקין שש עשרה הרי זה קנה קרקע ואת
האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או
גצץץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על
כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה
לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן
לפיכך יבש האילן או גצץץ אין לו קרקע
בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר
הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד א"ל
רב גביהה מבי כתייל לרב אשי יתא שמע
דתנן (ה) הרבובה שבגפן אינו מודד אלא
מעיקר השני בעי רבי ירמיה מוכר לו שלשה
בדי אילן מהו אמר ליה רב גביהה מבי כתייל
לרב אשי ית"ש דתנן (ו) המברך ג' גפנים
ועקריוהו נראין ר"א ברבי צדוק אומר יאם
יש ביניהן מ"ד אמות ועד שמונה מצטרפין
ואם לאו אין מצטרפין בעי רב פפא מוכר לו
שנים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו שנים
בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי יתיקו
בעי

ז"ל הב ליה כמלא בקר וכליו. פ"ה אי איכא כמלא בקר וכליו בין
אילן לאילן זיל הב ליה ארעא ולפירושו לא מיימי רב יוסף ראייה
אמאי דלקשי ליה בצניי"א ויש ליישב דמיימי קיימתא לריש מילתיה דרב
יוסף דמד' אמות לא הוו רצופין ואם כן ריש מילתיה דרב נחמן
משצטתא היא ומדרישא ליתא סיפא

נמי ליתא ועוד דעודא דרבי יהודה
כרבי שמעון דאיתא ר"ש אית ליה מד'
ועד ח' דלא מסתבר ליה לאוקמה
לדתיא כרבנן ורבנן סברי מד' ועד
ט"ו כדאמר בסמוך דסבר ליה מדרבנן
שמעון פלגא לרבנן נמי פלגא (א) ויש
מפרשים אי איכא לכל אילן כמלא בקר
וכליו דהיינו ח' אמות תן לו קרקע
אבל צנטיי הוו מפוזרין וכו' יוסף
שמעי ליה כדתיא מרב יהודה דלמעוטי
יותר מח' אמות אמא שהן מפוזרין
ולא למעוטי פחות מח' ולומר שהן
רצופין ולכל הפירושים כמלא בקר וכליו
לא נקטי אלא לשיעורא (ב) בעלמא ולא
משום דלרין שיעור שיעבור לנכך
וכליו דהא דזורה דרעופא כצדל הוא
וכצדל שיעור בקר וכליו ולא הוי אלא
שמי אמות כדלמר צדל אילן יחפור (ג) לעיל
דף כו'. ואע"ג דלענין הרחקה משדה
חבירו (ד) חלקנו בין צדל לארץ ישראל
לענין רצופה דשמעתין אין חילוק (ה) מדע
דאמר רב נחמן אמר שמואל דפחות
מח' הוו רצופין ואילו לענין הרחקה
לא צעין אלא ד' אמות כדלמר צדל
יחפור וקת' יש וגמסו אמאי נקט
האי לישנא (ו) אפי' הכי בעשה רב.
ואם תאמר ממעשה אין להוכיח כלום
דשמא צימר מח' נמי היו מתירים
ומעשה שהיה קך היה וי"ל דסברא
הוא דעל פי חכמים עשו וכל מה שהיו
יכולין להמיר לו המירו:

כמה יהו מרוחקים ט"ז אמה הרי
זה קנה קרקע כו'. ותימה
דגבי מנכ צנטי"א לא חשיבי מפוזרים
וקנה קרקע (א) וגבי כלאים חשיבי
מפוזרים דקתמי לעיל כרם הנוטע
על ט"ו אמה מותר להניח זרע לשם
ויש לומר דגבי מנכ מודדין אמות
מזומנמות אבל אמות כלאים הן
אמות שזוקות (א) ואי אפשר שלא יהא
יותר מנטי"א לך חשיבי מפוזרים והשתא
הא דקאמר לעיל מד' ועד ח' וכן מח'
ועד ט"ו הוי עד ועד ככלל:
הרבובה שבגפן כו' לפיה
דמפרש לשון הרבכה

קשה חדא דשמעתא כלאים גרס הארכובה (א) ועוד דלא איירי ההיא
משנה בהרכבה כלל ועוד דמאי נפקא מינה בהך הרכבה לענין
כלאים ונראה דלרכובה היינו הרכבה כאדם הכורע על צרכיו (ב) כן
כורע הגפן בדרך כשהוא זקן הרבה ועמוסין אותו בקרקע
בזמנא כדי שתשתקט וקאמר ליה וכן מודדין לענין כלאים אלא
מעיקר השני ומדנתק לשון עיקר מוכח שמודדין ממוקם רוחב (ג)
רשות

אחת יולאה זב: עיקר השני. פקק השני דתמיא (א) כניס וצנטי"א מן הפקק ולמעלה אבל לא מן העיקר הראשון שרצה יותר ולא מן
השלישי שקר הרבה אלא מן הבינוני והוא הדין לאלנות: ג' כדי אילן. אילן אחד מכר לו שש לו שלש גדים מרוחקין זה מזה ד' אמות והעלה
הקרקע שירטון ונראין צשעת מכירה כשלושה אילנות מי אולינן בחר גוף האילן דמיינה קא רצו ואין לו קרקע או דלמנא כיון דנשרכו כל אחד
בקרקע קנה קרקע ואע"ג דמיחברי מתחת לקרקע. ואית דמוקמי לה ג' אילנות ומכר לו צד צדל אחד ולא ניכרא דכיון דשייר לעצמו רוב
(ז) כל כדי האילן ואלין שיר גס הקרקע לעצמו: ה. מצדד. כופף האמצעיית הגפן בקרקע ומכרוהו בקרקע צלמנעיתו וכשנשרש צלמנעיתו חותכין
עיקר הראשון ועשו שתי גפנים: ו. גפנים. כשהצדד בקרקע עומד: ז. והיו כרס דצדל (א) איכא שמים כנגד שמים ואחת יולאה זב. ואלכך נקט
ג' דאינו יכול למנאה (א) גפנים בפחות מג' דשתי גפנים מוכרות לא הוו אלא ד': ועיקריוהו נראין. כלומר שהשירשו: מד' אמות ועד ח'. כרבי
מאיר ור"ש לעיל: מטטרפין. ואע"ג דכל שתי גפנים ינקי משורש אחד והוא הדין לשלש כדי אילן דקנה קרקע: ואחד על המלך. מי הויה
הפלגה ולא מנטרף דלא דמי לשדה האילן ולא קנה קרקע או דלמא קנה: ואס"ל דקנה שמים צדוק שלו ואחד צדוק של חצירו מהו.
כגון שיש לו שני אילנות בקנה שדהו ויש לו עדיין אילן אחד שקנה צשעת חצירו הסמוך לאלנות הללו ויש לו גם הקרקע עם האילן:

בעי
הקרקע. או דלמא ממקום רחב מודד היינו סמוך לעיקרין מקום שהאילן עב יורח ויש לו יותר מקרקע: הרבובה שבגפן. כגון שמרכיבין גפן בחור בגפן זקן. כששמוקין הגפן קוצצו בעל הבית כשלעל סמוך לקרקע ועושה למעלה
מכר לו ג' בדי אילן. גבי אילנות מהו שיצטרפו ויש לו קרקע. מי אמרי' הואיל דג' אילנות ניתנו מצטרפין וקנה הקרקע או דלמא הואיל ולא אילנות ממש ניתנו כי אם בדיון לא מצטרפין ולא קנה הקרקע. ואית דמכרי' הכי
בעי מכר לו ג' בדין שעלו מגזע אחד וביניהן שירטון תפסקת עפר שנתראי כג' אילנות מי אולינן בחר דנתראין או בחרו דגזע: ו"ה המברך ג' גפנים בארץ. כמו שעושינו בני אדם להרחיב הכרם חופרין בקרקע בארץ גפן
שילמה באמצע ונתעין אותה ספרופא באותה חפירה וכשרואין שקלטה פוסקין אותה מכנה האישון ואו שני ראשי' למעלה נוקפין. היינו ועיקריוהו נראין. כלומר ראשון ונאמן מבחוץ גפן סמוך לקרקע כפיפה לקטלת בארץ.
ד' אילנות ברי צדוק אומר רואין אם יש ביניהם של גפנים למעלה מן הארץ ריחן מרי' מארשן ועד ג' דלאו ראשין ניתנו בתוך ד' מצטרפין וחשוב כרם ואי לא לא מצטרפין. הכי נמי אם יש ריחן מ' אמות ועד ח' הנתנו
בדים מצטרפין ויש לו קרקע. ואם לאו אין מצטרפין. ולחכי נקט ג' גפנים דהיינו כרם. כי כנגד ב' ואחד וינא זבנ דראשון דג' גפנים הללו היינו ג' אבל מפני דלא סגי בלאו הכי היכא דמברך ג' ועולות לו ולא מצי
למירא המברך ב' גפנים הוא ליכא שיעור כרם. ולא ד' דהא איכא טפי מכרם. בעי רב פפא מוכר לו ב' דקלים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו. מי אמרינן הואיל דמכר לו ג' אילנות יש לו קרקע ומצטרפו או דלמא הואיל
דהוא חד על האילנות דלא מצטרפו ולא קנה קרקע דלא ארדתי ניתנו. אם תמצי לומר דמצטרפי הואיל דבתוך שלו הוא אכתי הא מיכבי לי מכר לו ב' בתוך שלו חבירו ואין שיהיה לו בתוך של חבירו מהו. מי אמרינן

רבינו גרשום

ברורא. בשהה אילן שהיה
נטוע מדי' אמות ועד ח' ולא
ח' בכלל ומכר האילנות
לאחר ואתא לקמיה דרב
יהודה ואמר ליה זיל הב
ליה בין אילן לאילן כמלא
בקר וכליו דהיינו ד' אמות
כדי עבודתו מכלל דהכי
חשוב שהה אילן אבל טפי
לא חשוב שדה: הנוטע
את כרמו ולא ח' אמות
ולא ח' אמות כרם אליבא דרי'
בכלל חשיב כרם אליבא דרי'
שמעון דקרקען במשנה זו
ריש ור"מ אומרים הנוטע
את כרמו על ח' וכי:
שמעינן ליה. לרי' שמעון
דמפרוזין מח' אמות לא
חשיב כרם שמעינן ליה
רצופין הוא דאמרין.
לעיל הנוטע את כרמו
על ח' אמות דמפרוזין
ניתהו לא חשוב כרם
להכיבא דנטועין רצופין נמי
שמעינן ליה דלא חשיב
כרם ומותר לזרוע הבינים
דתיי הנוטע וכי: אליבא
דרבנן מפרוזין שמעינן להו.
דליהיבא דנטועין מפרוזין
מטו"ל לא חשוב כרם כההוא
דמעשה דצדלמן שהיה ואמר
הכמיס מותר להביא זרע
לשם. אלא דהיכא דנטועין
רצופין בתוך ח' אמות מי
שמעינן להו. דלא חשיב
כרם. ומשני סברא הוא
מדר"ש פלגא לא דהיינו
ד' אמה היינו רצופין ולא
חשיב כרם ולא קנה קרקע
פחות מיכ"מ מ' אמות
ויחתי מטו"ל והוא הדין
נמי לשדה אילן: בעי ר'
ירמיה. כשהלוקח מודד
מ"ד אמות ועד ט"ז אמות
מקום קצר הוא מודד
היינו סמוך לעצמים היכא
דמתחיל להקלש להתקצר
ויש לו ללוקח פחות מן

הקרקע. או דלמא ממקום רחב מודד היינו סמוך לעיקרין מקום שהאילן עב יורח ויש לו יותר מקרקע: הרבובה שבגפן. כגון שמרכיבין גפן בחור בגפן זקן. כששמוקין הגפן קוצצו בעל הבית כשלעל סמוך לקרקע ועושה למעלה
מכר לו ג' בדי אילן. גבי אילנות מהו שיצטרפו ויש לו קרקע. מי אמרי' הואיל דג' אילנות ניתנו מצטרפין וקנה הקרקע או דלמא הואיל ולא אילנות ממש ניתנו כי אם בדיון לא מצטרפין ולא קנה הקרקע. ואית דמכרי' הכי
בעי מכר לו ג' בדין שעלו מגזע אחד וביניהן שירטון תפסקת עפר שנתראי כג' אילנות מי אולינן בחר דנתראין או בחרו דגזע: ו"ה המברך ג' גפנים בארץ. כמו שעושינו בני אדם להרחיב הכרם חופרין בקרקע בארץ גפן
שילמה באמצע ונתעין אותה ספרופא באותה חפירה וכשרואין שקלטה פוסקין אותה מכנה האישון ואו שני ראשי' למעלה נוקפין. היינו ועיקריוהו נראין. כלומר ראשון ונאמן מבחוץ גפן סמוך לקרקע כפיפה לקטלת בארץ.
ד' אילנות ברי צדוק אומר רואין אם יש ביניהם של גפנים למעלה מן הארץ ריחן מרי' מארשן ועד ג' דלאו ראשין ניתנו בתוך ד' מצטרפין וחשוב כרם ואי לא לא מצטרפין. הכי נמי אם יש ריחן מ' אמות ועד ח' הנתנו
בדים מצטרפין ויש לו קרקע. ואם לאו אין מצטרפין. ולחכי נקט ג' גפנים דהיינו כרם. כי כנגד ב' ואחד וינא זבנ דראשון דג' גפנים הללו היינו ג' אבל מפני דלא סגי בלאו הכי היכא דמברך ג' ועולות לו ולא מצי
למירא המברך ב' גפנים הוא ליכא שיעור כרם. ולא ד' דהא איכא טפי מכרם. בעי רב פפא מוכר לו ב' דקלים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו. מי אמרינן הואיל דמכר לו ג' אילנות יש לו קרקע ומצטרפו או דלמא הואיל
דהוא חד על האילנות דלא מצטרפו ולא קנה קרקע דלא ארדתי ניתנו. אם תמצי לומר דמצטרפי הואיל דבתוך שלו הוא אכתי הא מיכבי לי מכר לו ב' בתוך שלו חבירו ואין שיהיה לו בתוך של חבירו מהו. מי אמרינן